

Зразки розв'язання задач

Додатковий відбір команди України
на Тринадцяту міжнародну олімпіаду з лінгвістики

1. Каяпó

Основи дієслів: «плавати» — **rê**, «пожирати» — **ku**, «прикрашати» — **nhê**, «танцювати» — **to**.

Додаток, коли він наявний, виражається префіксом дієслова: **i-** для першої особи, **a-** — для другої.

Підмет виражається по-різному у ствердних і заперечних реченнях. У ствердних реченнях підмет виражається окремим прийменником, що ставиться перед дієсловом: **ba** для першої особи, **ga** — для другої.

У заперечних реченнях підмет виражається таким самим префіксом, що й додаток. Префікс додається до самого дієслова, якщо воно неперехідне, або до частки **je**, розташованої перед дієсловом, якщо воно перехідне (і, отже, вже має префікс для додатка).

У заперечних реченнях дієслово має додатковий суфікс, що складається з літери **r** та останньої голосної основи, а після дієслова ставиться заперечна частка **kêt**.

Форма множини виражається часткою **mě**, що розташовується після окремих прийменників, але перед відповідними префіксами.

Відповідь до завдання 1:

- ⑨ **aje ikuru kêt**
Ти мене не пожираєш.
- ba mẽ aku**
- ⑩ а) Ми тебе пожираємо.
б) Я вас пожираю.
- ⑪ **irêrê kêt**
Я не плаваю.

Відповідь до завдання 2:

- ⑫ Ви нас не пожираєте.
mě aje mẽ ikuru kêt
- ⑬ Ми вас не прикрашаємо.
mě ije mẽ anhêrê kêt
- ⑭ Ми танцюємо.
ba mẽ to
- ⑮ Я тебе пожираю.
ba aku

Задачу було запропоновано на 2-й Міжнародній олімпіаді з лінгвістики (2004 р.), автор — Петро Зубков.

2. Ланго

Значення одиночних слів:

Слово	Переклад
cèm	їда
dyè	низ
gìn	одяг
ńíg	зерно
òt	дім (наприклад)
tyèn	нога (наприклад)
wàŋ	око
wìc	верх

Порядок слів у словосполученні: те, чим володіють — те, що володіє.

Значення й дослівні переклади словосполучень:

Слово-сполучення	Дослівно	Переклад
dyè òt	<i>низ дому</i>	підлога
dyè tyèn	<i>низ ноги</i>	ступня
gìn wìc	<i>одяг верхівки</i>	капелюх
ńíg wàŋ	<i>зерно ока</i>	очне яблуко
òt cèm	<i>дім їди</i>	ресторан
wàŋ òt	<i>око дому</i>	вікно
wìc òt	<i>верх дому</i>	дах

Указані переклади задають відповіді на всі три завдання.

Задачу було запропоновано на 3-й Міжнародній олімпіаді з лінгвістики (2005 р.), автор — Ксенія Гілярова.

3. Ндом

Назви базових чисел та, де треба, принцип їхнього утворення:

Число	Назва	Дослівно
1	sas	—
2	thef	—
3	ithin	—
4	thonith	—
5	meregh	—
6	mer	—
$12 = 2 \times 6$	mer an thef	6 an 2
$18 = 3 \times 6$	tondor	—
$36 = 6 \times 6$	nif	—
$72 = 2 \times 6 \times 6$	nif thef	36 2
$108 = 3 \times 6 \times 6$	nif ithin	36 3

Назви натуральних чисел від 1 до принаймні 143 ($4 \times 36 - 1$) творяться у мові ндом таким чином: з таблиці вибираємо найбільше число, що не перевищує даного, випишуємо його та віднімаємо від початкового; продовжуємо операцію, поки різниця не стане нульовою. Між таким чином виписаними частинами числа потрібно ставити службове слово **abo**. Перетворення чисел у зворотний бік тривіальне: складаємо між собою всі частини, між якими стоять слова **abo**.

Відповідь до завдання 1:

Квадрат	Назва
1	sas
4	thonith
9	mer abo ithin
16	mer an thef abo thonith
25	tondor abo mer abo sas
36	nif
49	nif abo mer an thef abo sas
64	nif abo tondor abo mer abo thonith
81	nif thef abo mer abo ithin
100	nif thef abo tondor abo mer abo thonith

Відповідь до завдання 2: вираз **mer abo sas** $\times$ **meregh** = **tondor abo mer an thef abo meregh** можна переписати як $7 \times 5 = 35$.

Відповідь до завдання 3: назву **nif ithin abo ithin** має число 111, а **mer an thef abo meregh** — число 17.

Відповідь до завдання 4: 58 — це **nif abo tondor abo thonith**, а 87 — це **nif thef abo mer an thef abo ithin**.

Задачу було запропоновано на 5-й Міжнародній олімпіаді з лінгвістики (2007 р.), автор — Іван Держанський.

4. Іну́ктитут

Основи слів:

Іменники		
Слово	Переклад	-q/-r
білий ведмідь	nanu	<i>так</i>
вовк	amaru	<i>так</i>
лікар	iluaqhaiji	<i>ні</i>
мисливець	angunahukti	<i>ні</i>
пес	qingmi	<i>так</i>
учитель	ilinniaqtitsiji	<i>ні</i>
хлопчик	inuuhuktu	<i>так</i>
шаман	angatku	<i>так</i>

Дієслова	
Слово	Переклад
вилікував	aarqi
застрелив	qukiq
побачив	taku
поранив	aanniq
прийшов	qai
простромив	iputu
упав	ukiakhaq

Позначимо через S підмет, через V присудок, а через O додаток. Маємо три варіанти базової структури речення:

Українською	Мовою іну́ктитут
S V O	S-up O[-q] V-...
S V якогось O	S[-q] O-[r]mik V-si-...
S V <i>або</i> S V себе	S[-q] V-...

Суфікси **-q** та **-r** набувають ті й лише ті іменники, для яких це вказано в таблиці перекладів (при цьому якщо іменник набуває один суфікс, то він набуває й інший).

Щоб сказати «твій», додаємо суфікс **-vit** замість **-up** та **-it** замість **-q** або нульового суфікса.

Дієслово набуває такі суфікси (у структурі речення їх позначено трьома крапками):

1. Початковий суфікс **-j** після голосного або **-t** після приголосного.
2. Індикатор особи:
  - За першої структури речення (**S-up O[-q] V-...**): для другої особи підмета і третьої додатка **-a-it**; для третьої особи підмета і другої додатка **-a-atit**; для третьої особи підмета і додатка — **-a-nga**.
  - За інших двох структур: для другої особи підмета **-u-tit**; для третьої особи підмета — **-u-q**.

Перехідне дієслово без додатка інтерпретується як зворотне, тобто якщо присудок у третій структурі речення передбачає додаток, але той у реченні відсутній, додатком вважають «себе» (і навпаки).

Відповідь до завдання 1:

13. Вовк побачив твого шамана.
14. Твій білий ведмідь поранив якогось хлопчика.

15. Твій мисливець вилікував себе.
16. Ти застрелив учителя.
17. Ти прийшов.
18. Ти вилікував якогось мисливця.

Відповідь до завдання 2:

19. **Angatkuup aanniqtaatit.**
20. **Ilinniaqtitsijiup inuuhuktuq takujanga.**
21. **Amaruit ukiakhaqtuq.**
22. **Qingmirmik qukiqsijutit.**
23. **Qingmiit ilinniaqtitsijimik aanniqsijuq.**

Задачу було запропоновано на 6-й Міжнародній олімпіаді з лінгвістики (2008 р.), автор — Божидар Божанов.